

A DIÓDATA összefoglalója a **VÉLEMÉNYTÁR**
Nyugdíjkorhatár emeléséről készült kérdőívnek válaszai alapján.

A KKDSZ honlapján egy éve indított **VÉLEMÉNYTÁR** nevű rovatban a **nyugdíjkorhatár emeléséről készült kérdőív**re 2010. április 29-ikétől 2010. június 30-ikáig válaszolhattak a honlap látogatói. Ez idő alatt a KKDSZ nyilvántartott tagjainak erős 1 százaléka, 39 személy válaszolt a 12 tartalmi és két személyi kérdést tartalmazó kérdőívre.

A válaszok elemszáma (39) meghaladja az előző kérdőívre érkezett válaszokét, és a korábbi kérdőíveket is csak egy alkalommal töltötték ki ennél többen a Honlap látogatói közül. A kérdőív tematikus kérdései között 9 esetében előre megadott válaszlehetőségeket kínáltunk, három nyitott kérdésre pedig elektronikus levélben küldhettek anonim, szöveges választ. Személyi adatként a szokásos, nemre, ill. életkorra vonatkozó kérdések zárták kérdőívünket.

A Véleménytárban „magasnak” számító válaszszám nem jelentette azt, hogy mindenki, az összes kérdésre válaszolt. A 9 feleletválasztó kérdés között 6 olyan volt, amelynél a Véleménytár látogatói éltek a felkínált lehetőséggel, és az „Erre nem szeretne válaszolni” választ jelölték meg. Egy kérdésnél 1, két kérdésnél 2 alkalommal, de ezek számítanak elszórt eseteknek.

Három kérdésünk gyakrabban váltott ki feszültséget. A parlamenti újratárgyalást kezdeményező aláírásgyűjtő ívről 4 megkérdezett élt ezzel a válasszal. Arra, hogy a nyugdíjkorhatár emelése eléggé súlyos-e ahhoz, hogy erről népszavazást is kellene kezdeményezni 5 válaszadó nem kívánt válaszolni. Szintén öten nem kívánták elárulni, hogy aláírnák-e a népszavazás érdekében útjára bocsátott aláírásgyűjtő ívet.

A gyakori kitérő válaszokat úgy értelmezzük, hogy a feszültségoldás eszközei, bizonyára többen készletetést és tartózkodást is átéltek ennek átgondolása során.

Ahogy az utóbbi kérdőíveknél, most is minden válaszban szerepelt a nem megjelölése. Az életkor kérdésben egy válaszadó a kitérés lehetőségét jelölte meg.

A nyitott kérdésekre küldött szöveges válaszok a kérdésektől függően hullámzó válaszírási kedvet jeleznek. A parlamenti újratárgyalás kezdeményezésének okáról mindössze ketten írtak véleményt, az újratárgyalási kezdeményezésről szerzett információik forrását hatan jelölték meg, és további kérdőív témát négyen javasoltak.

A 39 válaszadó nemek szerinti megoszlása (12 férfi, 27 nő) nem tükrözi a KKDSZ tagjainak megoszlását, hiszen a tagok domináns többsége nő.

Az életkori csoportok megoszlása ilyen: 2 személy 31 évnél fiatalabb, 12 válaszadó 31 – 45 év közötti. 45 – 60 év közötti 15 személy, és 60 évnél idősebb 8 válaszadó. A korösszetételt továbbra sem ismerjük, így nem tudjuk megítélni, hogy a szakszervezet tagjainak életkora tükröződik-e a válaszadók korösszetételében.

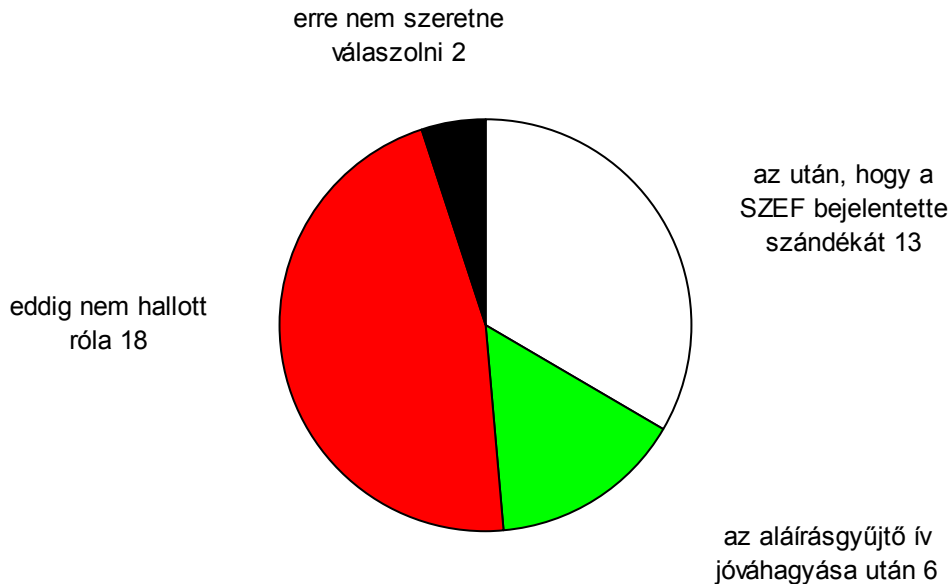
A válaszok áttekintése előtt köszönettel tartozunk a honlap minden látogatójának, aki válaszolt a kérdőívre.

Összefoglalónkat az alapvető, tájékozottság kérdésben megismert válaszok bemutatásával kell kezdenünk. Ez év március végére vált nyilvánossá, hogy az országos Választási Bizottság jóváhagyta a SZEK aláírásgyűjtő ívét, amellyel azt szeretnék elérni, hogy „a Magyar Köztársaság Országgyűlése tárgyalja újra a nyugdíjkorhatár 62 évről 65 évre történő emelését.”

Kérdőívünket erről olyan, informálságra vonatkozó kérdéssel kezdtük, amelyben az információ ismeretét fordulóponthoz, az aláírásgyűjtő ív jóváhagyásához kötöttük. A Véleménytárban április végén, tehát a jóváhagyás ismerhetővé válását követően egy hónappal jelent meg a kérdőív. Így a válaszadóknak legalább egy hónapjuk volt e tény megismerésére. Az első ábrán bemutatott válaszokat erre a kérdésre kaptuk:

Hallott-e arról a kezdeményezésről, amelynek célja, hogy az Országgyűlés tárgyalja újra a nyugdíjkorhatár 62 évről 65 évre emelését?

Mikor hallott erről a kezdeményezésről (gyakoriság, N = 39)

1. ábra

A válaszadók közel fele ismerte ezt a SZEZ kezdeményezést. Az informáltak mintegy kétharmada azt követően, hogy a SZEZ bejelentette az újratárgyalásra irányuló szándékát, a fennmaradó 6 válaszadó pedig az aláírásgyűjtő ív jóváhagyását követően,

A különböző időpontban informálttá váltakkal majdnem megegyezik az a kör, amelyhez nem jutott el ez az értesülés. Annak ellenére sem, hogy az újratárgyalást kezdeményező folyamat második fontos, és sajtónyilvánosságot is élvező mozzanata, és a kérdőív hozzáférhetővé válása között egy hónap eltelt. A válaszadók egy része számára feltehetően ennél is hosszabb idő sem adott alkalmat a jóváhagyás, és a kezdeményezés megismerésére, hiszen az első hetekben csak a válaszok egy része született meg.

Két válaszadó úgy vélte, jobb, ha erre a kérdésre nem kíván válaszolni. Pedig ez még kérdőívünk „semlegesebb” kérdései közé tartozott.

Azt, hogy elsősorban mi motiválta a SZEZ kezdeményezését azoknak a válaszadóknak szántuk, akik birtokában voltak az újratárgyalással kapcsolatos értesülésnek. Az érdemi válaszok figyelembe vételekor az általunk megadott lehetőségeken túl azt is számításba vettük, ha valakinek az volt az álláspontja, hogy szerinte a kérdőívben megjelölteken túli ok játszott fontos szerepet az újratárgyalást megcélzó kezdeményezésben. Ennek alapján 23 válasszal számolhattunk, amelyek így oszlottak meg:

A SZEZ lépését kiváltó okok (gyakoriság, N =23)

A nyugdíjkorhatár emelése miatt tovább kell dolgozniuk a bérből-fizetésből élőknek.	6
A népesség előregedése miatti finanszírozási gondokat ezzel elhibázottan kívánták orvosolni a törvényhozók.	14
Amennyire tudja, ennek a lépésnek más volt a legfontosabb oka.	3

A kérdőívben szereplőkön túli okokra utaló válaszadók közül ketten elküldték névtelen levelüket az általuk vélt okról. Egyikük úgy látta, hogy „a várható élettartam” váltotta ki a SZEZ lépését, a másik válasz szerint az, hogy: „Valahonnan össze kell szedni a pénzt Orbán 29 pontjához.” Ez utóbbit joggal a politikai porondon időközben lezajlott történések „visszavetítésének” tekinthetjük, hiszen a hivatkozott 29 pontnak sem a korhatár meghosszabbításakor, sem az újratárgyalás kezdeményezésekor, még az előszele sem fűdögált.

A két, különböző súllyal szereplő válasz Varga László SZEZ elnök szerint sem azonos súlyú az újratárgyalás kezdeményezésében. Azt mondta, hogy nem elsősorban a korhatár emelését tartják rossznak, hanem azt, hogy az emelést előíró jogszabály azért született, mert „az állam már nem

tudja finanszírozni a népesség előregedéséből adódó feladatokat.” A kérdőívünkre érkezett válaszok markáns többsége is ezt az okot hangsúlyozta.

Az érdemi válaszokon kívül 16 esetben további válaszokat jelöltek meg a Véleménytár látogatói:

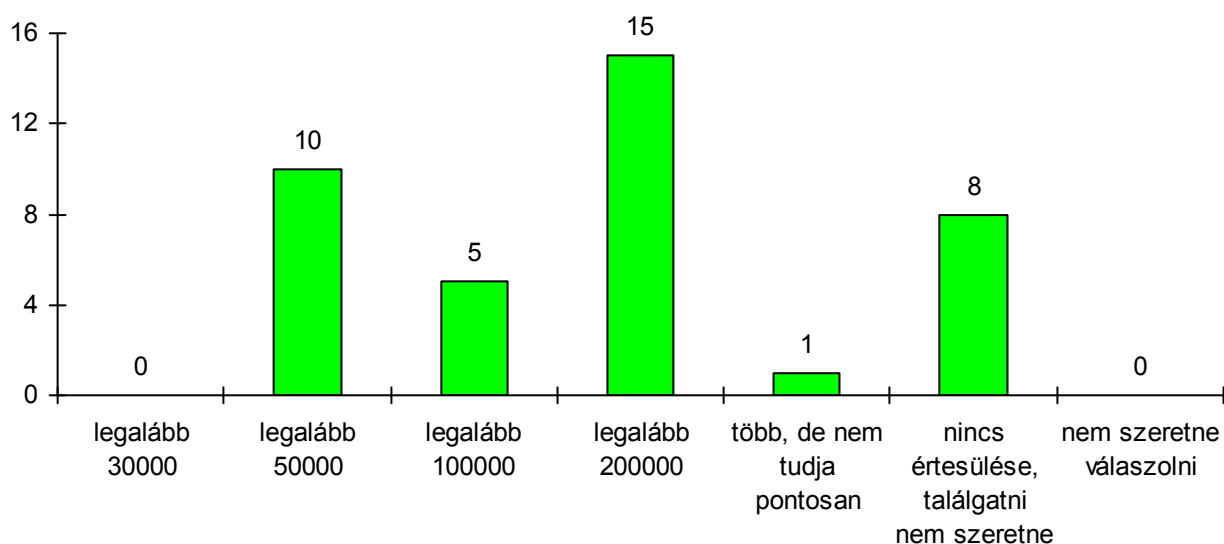
Az okokkal kapcsolatos további válaszok (gyakoriság, N = 16)

Nem hallott a kezdeményezésről, ezért ennek a kérdésnek az Ön esetében nincs értelme.	10
Nem tudja, csak találgathatna, de ezt nem szeretné.	5
Erre nem szeretne válaszolni.	1

Elsősorban azok választottak ilyen válaszokat, akik nem hallottak a kezdeményezésről, így a kérdés számukra értelmetlen volt, vagy nem akartak „lottózó” karakterű tippelésbe kezdeni. Egy válaszadó erről a kérdésről is azt gondolta, hogy a választ jobb kihagyni.

Második tájékozottsági kérdésünkkel azt kívántuk megismerni, hogy a válaszadók mennyire tájékozottak a parlamenti újratárgyaláshoz szükséges aláírások számáról. A válaszlehetőségeket úgy választottuk meg, hogy a jogszabályi előírásnál kevesebb és több aláírás egyaránt szerepeljen a lehetőségek között. A kérdésre a kezdeményezésről értesültektől és az informálatlanoktól egyaránt választ vártunk. A válaszokból az alábbi képet kaptuk:

Hány aláírás szükséges a parlamenti újratárgyaláshoz? (gyakoriság, N = 39)

2. ábra

A törvényben előírt 50.000 aláírásnál kisebb adatot egyetlen válaszba sem jelöltek meg. Viszonylag magas az újratárgyalást megcélzó népi kezdeményezéshez szükséges 50.000 (hitelesnek elfogadott) aláírást megjelölők száma. A bőséges „rátartást” 100.000 aláírással csak 5 válaszban említették. Annál többen vélték, hogy ennél is több, 200.000 aláírás kell az újratárgyaláshoz. Feltehetően a legutóbbi parlamenti ciklus sorozatos népszavazási szcénáinak hatására, amelyekben az ellenzéki törekvések nyomán bővelkedtünk. Ezek változatos módon, hol a népszavazásokról rendelkező törvényhelyekben is szereplő „véleménynyilvánító”, „ügydöntő” népszavazásként kerültek a közbeszédbe, hol a kezdeményezők politikai kommunikációját támogató „szociális” népszavazásként váltak sűrűn emlegetté. Ezekhez képest aránylag kevésbé forogtak a sajtóban a parlamenti napirendre tűzés érdekében indított kezdeményezések hírei. Sem a SZEK mostani akciója, sem az évek óta napirendre (és elfogadásra) nem került ifjúsági törvény.

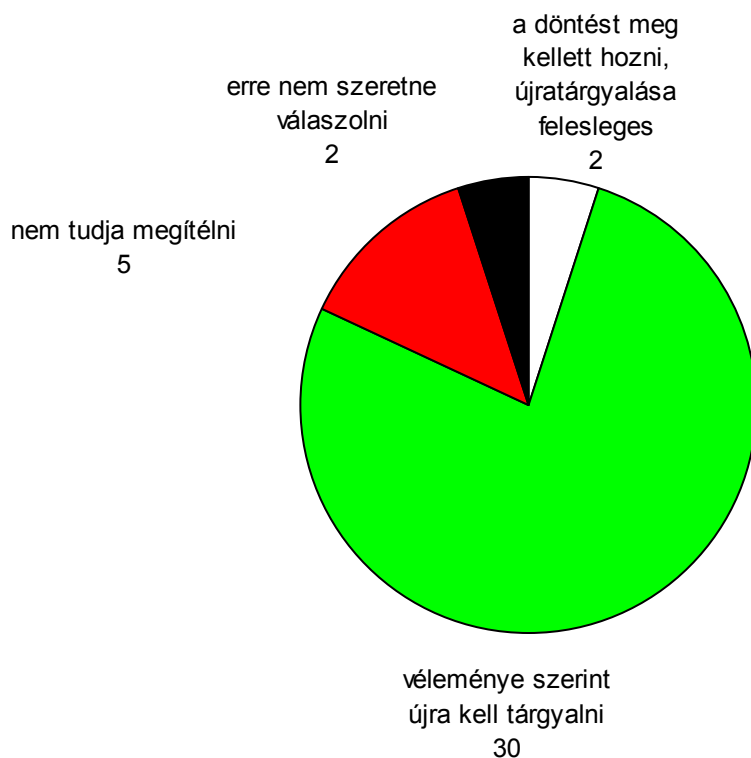
Mindenesetre a válaszok azt tükrözik, hogy inkább a népszavazási kezdeményezésekhez előírt aláírás számot ismerik. Vagy nem tudnak a szükséges aláírás mennyiségéről.

A SZEK kezdeményezésének indokoltságáról úgy kértük válaszadóink állásfoglalását, hogy mérlegelniük kellett, eléggé fontos kérdés-e a nyugdíjkorhatár emelése ahhoz, hogy kezdeményezni kell országgyűlési újratárgyalását. Az eldöntendő kérdés értelemszerűen csak az egyetértésre, és az elutasításra adott lehetőséget. Természetesen a kérdőívünkben szokásos kitérők biztosításával.

Kérdésünk így szólt: „Megítélése szerint a nyugdíjkorhatár emelése eléggé fontos kérdés-e ahhoz, hogy szakszervezeti kezdeményezéssel indítványozni kell országgyűlési újratárgyalását?”

Ilyen állásfoglalásokat ismertünk meg:

Eléggé fontos kérdés-e ahhoz, hogy indítványozni kell újratárgyalását (gyakoriság, N = 39)

3. ábra

A válaszadók meghatározó többsége, mintegy háromnegyed része megítélése szerint a nyugdíjkorhatár emelés eléggé fontos ahhoz, hogy az országgyűlés újratárgyalja. A Véleménytár látogatóit egymás ismerete nélkül is erős konszenzus kapcsolja egybe e kérdésben. Lényegesen magasabb az így vélekedők száma, mint azoké, akik a SZEF kezdeményezéséről birtokában voltak az alapvető információknak. Azt kell mondanunk, hogy a válaszadók egy része éppen az eddigi kérdések hatására alakította ki álláspontját.

Az ellentétes megítélést mindössze 2 válaszadó tartotta indokoltnak, ők elutasították az újratárgyalás gondolatát. Nem tudott állást foglalni 5 személy, és ketten éltek a kitérő válasz lehetőségével.

Egészében véve úgy kell fogalmaznunk, hogy a válaszadók ítéletei szerint a SZEF kezdeményezése indokolt, ezt a döntést a nem lehet egyszer s mindenkorra lezártnak tekinteni.

Kérdéses, hogy ezeket az álláspontokat mennyire tekinthetjük kiérleltnek. Kérdőívünk terjedelme nem teszi lehetővé, hogy egy önálló kérdésblokkban az ítéletek kialakulásának részmozzanatait, megalapozottságuk tartalmi összetevőit körbejárjuk. Egy kontroll szerepűnek szánt kérdéssel azonban mégis megítélhetjük, hogy az előbb bemutatott állítások a pillanat (és a válaszadási kényszerképzet) hatására, vagy ennél kiforrottabb ítéletek nyomán születtek.

Azt kérdeztük, hogy aláírná-e az aláírásgyűjtő ívet, ha erre kérnék: „**Ha az előző kérdésre igen volt a válasza, aláírná-e az újratárgyalást kezdeményező aláírásgyűjtő ívet, ha erre kérnék?**” Elvben azt várhattuk, hogy erre a kérdésre az újratárgyalással egyetértő 30 válaszadótól érkeznek különböző válaszok. A gyakorlat – mint oly sokszor – most is rációzott erre az elképzelésre. Az újratárgyalást szükségesnek tekintőknél többen válaszoltak igennel. Ilyen szerkezetben:

Aláírná-e az újratárgyalást kezdeményező aláírásgyűjtő ívet? (gyakoriság, N = 39)

4. ábra

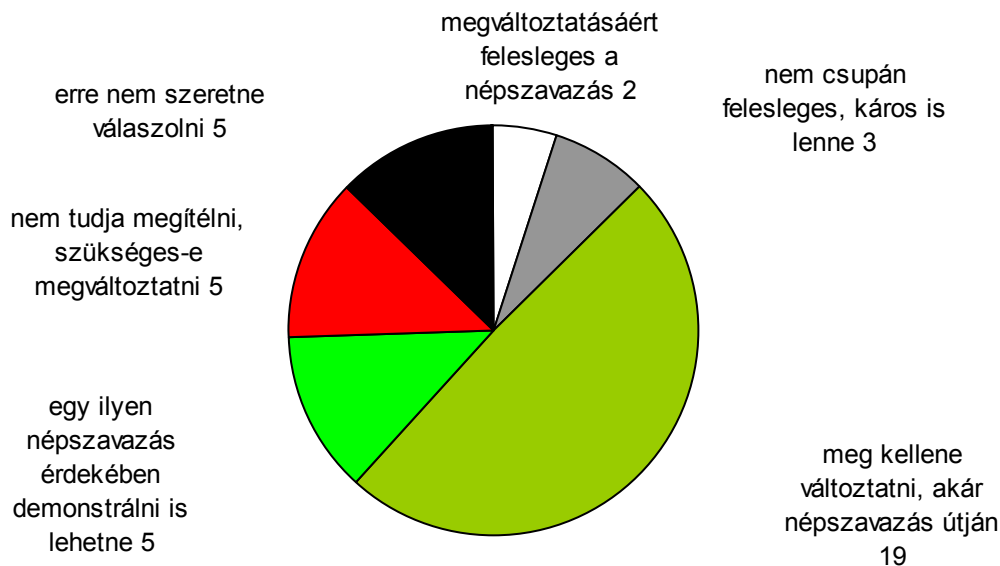
Valamilyen választ minden megkérdezettől kaptunk. Ezekből elsőként arra kell figyelniük, hogy hányan köteleznék el magukat aláírásukkal a korhatár emelés újratárgyalása mellett. Egy kevéssel többen állították, hogy feltétlenül vagy mérlegelés után valószínűleg aláírják SZEF elfogadott aláírásgyűjtő ívét, mint ahányan úgy ítélték, szükséges a parlamenti újratárgyalás. Ezt úgy értelmezzük, hogy az előző kérdésre adott „újra kell tárgyalni” válaszok elkötelezett álláspontok, amelyekből logikusan következik a jövőbe vetített aláírásról szóló válasz.

Nyilvánvaló, hogy a kérdőívünkre adott anonim válaszok senkit, semmire sem köteleznek, de azt feltételezhetjük, hogy a jórészt értelmiségieket tömörítő KKDSZ tagjai a válaszadáskor is ismerték, és alkalmazták az „álláspont” és annak következménye összefüggést.

Mindössze 2 válaszadó állította, hogy biztosan nem írná alá ezt a kezdeményezést, és egy személy jelölte mag a „nem tudja, mit tenne” válaszlehetőséget. Négyen kitértek a válasz elől.

A SZEF ugyan „mindössze” a parlamenti újratárgyalást kezdeményezné, de kérdőívünkben egy másik lehetőség mérlegelést is kértük. A döntés társadalmi következményei akár egy népszavazás kezdeményezését is motiválhatják. Indokoltságáról ismét egy eldöntendő kérdés szólt. Az egyetértést és az elutasítást egyaránt két-két, eltérő súlyú érveléssel alátámasztó válaszlehetőségeken túl most is két utat biztosítottuk a kitérést választók számára. Kérdésünkben ez állt: **„Megítélése szerint a nyugdíjkorhatár 65 évre történt emelése eléggé súlyos társadalmi következményekkel jár ahhoz, hogy ne országgyűlési újratárgyalását kezdeményezzék, hanem népszavazás kiírását a döntés visszavonása érdekében.”**

Eléggé fontos kérdés-e ahhoz, hogy visszavonása érdekében indítványozni kell népszavazás kiírását (gyakoriság, N = 39)

5. ábra

Kérdésünk a parlamenti újratárgyalásnál jobban megosztotta a válaszadókat. Azt 30 egyetértő mellett 9 válaszadó nem tartotta elfogadhatónak, és álláspontját különböző válaszokkal fejezte ki. A nyomatékosabb törekvést, a népszavazást kevesebben látták támogathatónak, és többen, változatosabban jelezték, hogy fenntartással, tartózkodással tekintenek egy ilyen kezdeményezésre. Jellemzőnek kell tartanunk, hogy ezek a válaszok csak ritkán kerültek ki a nyugdíjkorhatár emelést indokoltnak tartó válaszlehetőségek közül, inkább a kitérés változatai.

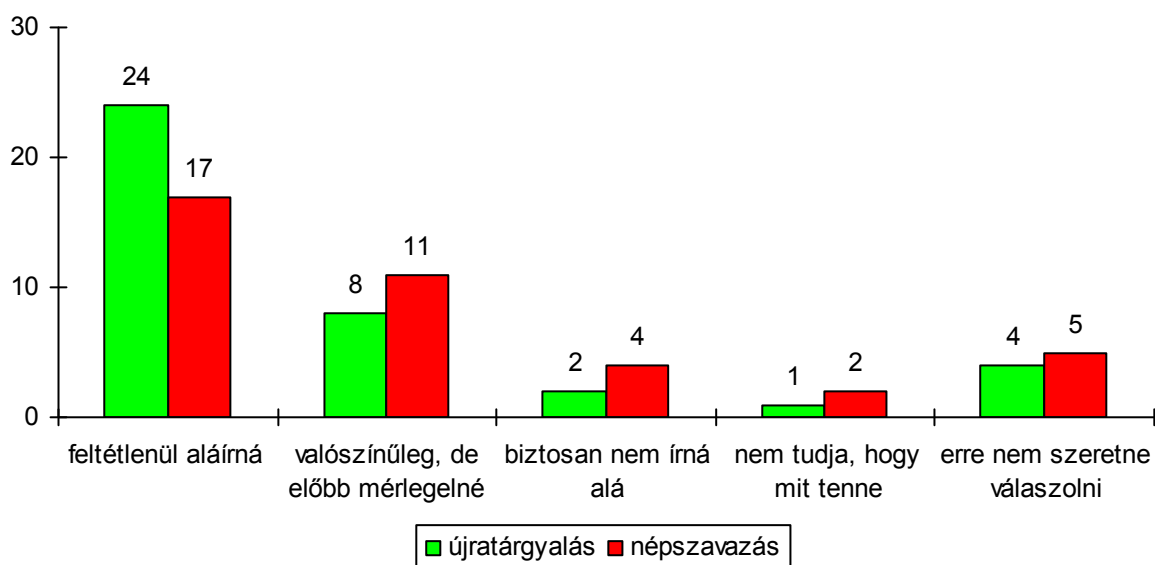
Mindössze öten gondolták, hogy a nyugdíjkorhatár emelése indokolt döntés volt, és ezért nincs szükség a megváltoztatására. Közülük ketten feleslegesnek, hárman egyenesen károsnak is ítélték a megváltoztatására irányuló népszavazást.

A népszavazást támogató válaszadók zöme (19) a mérsékelt válaszváltozatot jelölte meg, és csak öten gondolták, hogy akár demonstráció is indokolt lenne egy népszavazás érdekében.

A kérdéssel sikerült jelentős feszültséget is generálnunk, ez vezethetett az 5 - 5 „nem tudja megítélni”, ill. „nem szeretne válaszolni” válaszhoz.

E kérdés értelemszerű folytatása volt az esetleges népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének fogadtatására irányuló kérdésünk. Természetesen az újratárgyalás kapcsán már ismertetett kérdésünkkel azonos válaszszerkezettel. Ezért a két kérdés válaszait célszerűnek láttuk együtt is ábrázolni. Ilyen válaszmegoszlást ismertünk meg:

Aláírná-e az újratárgyalást, ill. a népszavazást kezdeményező aláírásgyűjtő ívet? (gyakoriság, N = 39)

Oszlopdiagramunk jól érzékelteti, hogy milyen hatású az a feszültség, amelyet a határozottabb fellépés lehetősége kiváltott az előző kérdésnél. A domináns válaszváltozatot lényegesen kevesebben választották, és korántsem azért, mert úgy vélték, mérlegelniük kell egy ilyen aláírást. A mérlegelők száma, csak kevéssel haladja meg az újratárgyalásnál így válaszolók számát. A „hiányzó” válaszadók ennél a kérdésnél a nem aláírók, és a két kitérő választ megjelölők csoportjait gyarapították.

Ezzel az átrendeződéssel együtt is azt látjuk, hogy a válaszadók domináns többsége vagy fenntartás nélkül, vagy mérlegelés után, de aláírna a népszavazás aláírásgyűjtő ívét. Ennek alapján azt mondhatjuk, hogy a Véleménytár látogatói jórészt nem csak elvben, de aláírásukkal is a népszavazás támogatói lennének.

Következő kérdésünkben a nyugdíjkorhatár emelést abból a szempontból mérlegelhetjük a válaszadók, ami egy ilyen lépés kapcsán a legfontosabb, társadalmilag érvényes kérdés. A döntés hatását tekintve segítheti-e a társadalom egészét érintő gondok megoldását? Álláspontunk szerint csak úgy érdemes társadalmpolitikát csinálni, ha egy-egy döntés előtt mérlegeljük: milyen „hozadék” várható döntésünktől.

Kérdésünk válaszlehetőségeiben ezeket a hozadékokat fogalmaztuk meg tömören:

Véleménye szerint a nyugdíjkorhatár 65 évre emelése segítheti-e a társadalom egészét érintő gondok megoldását?

Nem ezzel csak rövid időre lehet a nyugdíjrendszer gondjain enyhíteni, a távlatos megoldást csak a lakosság életkorszerkezetét is megváltoztató, az egész társadalmat érintő lassú átalakulás hozhat.

Nem, mert a nyugdíjrendszert önmagában, a társadalom egészétől elszigetelve még rövidtávon sem lehet tehermentesíteni.

Nem, mert a korhatáremelés csak akkor megoldás, ha a munkaerőpiacon tartósan kereslet van az idősebb munkavállalók munkájára. A korhatáremelés jelenleg a fiatalabbak elhelyezkedését is nehezíti, ezzel kielezi a fiatalabb és az idősebb munkavállalók érdekei közötti eltéréseket.

Igen, mert a társadalom egy szegmensét érintő ellátó rendszert, a nyugdíjrendszert jobb helyzetbe hozza.

Információi alapján nem tudja megítélni, hogy a nyugdíjkorhatár 65 évre emelése hozhat-e megoldást, akár a szűken vett ellátó rendszer gondjaira, akár a társadalom egészét érintő nyitott kérdésekre.

Erre nem szeretne válaszolni.

A válaszokat aszerint rendeztük sorba, hogy a bennük körülírt tartalom jelent-e a társadalom egészére érvényes pozitív hatást, vagy sem. A kérdőívben szereplő válaszlehetőségeket az áttekinthetőség kedvéért rövidítve idézzük.

A korhatáremelés hatása a társadalom egészét érintő gondokra (gyakoriság, N = 39)

Nem, a korhatáremelés nem találkozik az idősebbek iránti kereslettel a munkaerőpiacon, kielezi a fiatalabb és az idősebb munkavállalók érdekeinek eltéréseit.	20
Nem, ez rövidtávú megoldás a nyugdíjrendszer gondjaira, távlatos megoldást a társadalom korszerkezetét is megváltoztató, lassú átalakulás hozhat.	10
Igen, mert a társadalom egy szegmensét érintő ellátó rendszert, a nyugdíjrendszert jobb helyzetbe hozza.	5
Nem tudja megítélni.	4
Nem, mert a nyugdíjrendszert önmagában rövidtávon sem lehet tehermentesíteni.	0
Erre nem szeretne válaszolni.	0

A két leggyakrabban kiválasztott válaszváltozat egyaránt tagadja a korhatáremelés pozitív társadalmi hatását. Sőt, azt a választ, amely kifejezetten negatív hatást is tulajdonít ennek a döntésnek, az összes válaszadó fele (20 személy) jelölte meg. Ez a kérdésre adott válaszok domináns változata.

További 10 válaszadó úgy ítélte meg, hogy a korhatáremelés még elszigetelten, a nyugdíjrendszer gondjaira is csak rövidtávon lehet válasz. Valódi megoldást a korszerkezetet megváltoztató, lassú átalakulástól lehet várni.

Ezeket a válaszokat úgy értelmezzük, hogy a Véleménytár látogatóinak domináns többsége átlátta, társadalomszerkezeti gondokra nincsenek azonnal ható, gyors politikai megoldások, ezek erőltetése még tetemes károkat is okozhat.

Meg kell jegyeznünk, hogy Magyarországon ilyen, erőszakos beavatkozási kísérleteknek ciklikusan lehettünk tanúi a népesedéspolitikában. Csak utalásszerűen: a Ratkó korszakban, majd a hetvenes évek elején elfogadott népesedéspolitikai állásfoglalással, később a „három gyerek, négy kerék...” szlogennel. A népességfogyásra egyik sem tudott hosszú távon hatni, viszont az oktatási intézményekben, a gyermekellátásban, a pedagógusfoglalkoztatásban és képzésben annál több káros következményük lett az évek múlásával.

Az elszigetelt, kizárólag a nyugdíjrendszerre kifejtett pozitív hatást 5 válaszadó jelölte meg. Ez a válasz más optikával szemlélve megjelenik a második leggyakoribb válaszban is. Ott kritikai élel, itt viszont „tárgyilagos” közelítéssel.

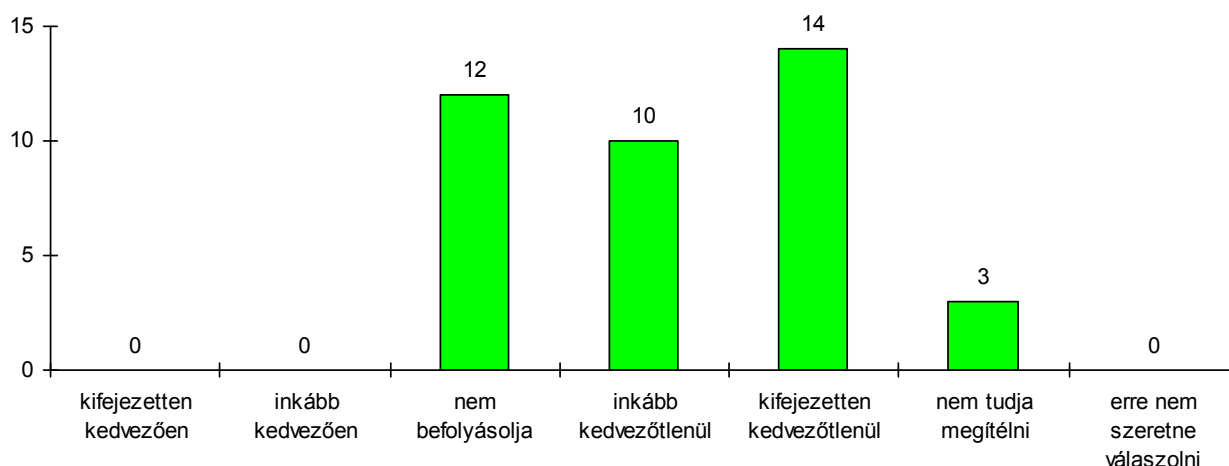
Négyen nem tudták megítélni, hogy ezekből a korántsem tömönatos válaszlehetőségekből melyik fejezi ki azt, amivel leginkább azonosulhatnak.

Egyetlen válaszadó sem gondolta, hogy rövidtávon lehetetlen a nyugdíjrendszer tehermentesítése. Valóban lehetséges, csak éppen az ilyen, tűzoltó megoldások minden negatív következményével. Végül egyetlen válaszadó sem élt, a korábbi kérdéseknél gyakran használt kitérő lehetőséggel.

Egészében véve azt kell mondanunk, hogy a válaszadók meghatározó többsége átlátta a nyugdíjkorhatár emelés buktatóit, olyan válaszokat adott, amelyek ezekre utalnak.

Kérdőívünk utolsó kérdése kifejezetten szubjektív, személyre kihegyezett állásfoglalást várt a válaszadóktól. Arra voltunk kíváncsiak, hogy megítélésük szerint remélt pályáivüket, megélhetésük kereteit miképp érinti a nyugdíjkorhatár emelése. Eredményeinket az alábbi oszlopdiagramon mutatjuk be:

Pályáivét, megélhetésének kereteit miképp érinti a korhatáremelés (gyakoriság, N = 39)

7. ábra

Egyetlen válaszadó sem gondolta, hogy a nyugdíjkorhatár emelése kedvezően érintené. Mintegy harmadrészüik úgy ítélte meg, ez a döntés nem befolyásolja megélhetésének kereteit, vagy pályáivét. Tegyük hozzá, feltehetően elsősorban azok válaszoltak így, akik úgy gondolták, életkoruk miatt már nem lehetnek érintettek. (Emlékeztetőül: nyolc válaszadó 60 évnél idősebb.)

A válaszok közel kétharmadában arról számoltak e, hogy a korhatáremelés személy szerint kedvezőtlenül érinti őket. E válaszok nagyobb része a „kifejezetten kedvezőtlenül” ítéletet hordozz, valamivel kevesebben az enyhébb, „inkább kedvezőtlenül” választ jelölték meg.

Mindössze hárman állították, hogy nem tudják megítélni, miképp érinti őket ez a döntés. A korábban gyakran igénybe vett kitérőt (erre nem szeretnék válaszolni”) senki sem jelölte meg.

Egészében véve a Véleménytár látogatói domináns többséggel a korhatáremelés negatív hatásáról adtak számot.

Itt kell áttekintést adnunk a két további nyitott kérdésre küldött szöveges válaszokról. Az egyikben a parlamenti újratárgyalással kapcsolatos értesülések legfontosabbnak tekintett forrását kérdeztük. A levélben elküldött hat válasz többségében **a nyomtatott és az elektronikus sajtót** említették, de **a szóbeszéd** is felbukkant a válaszokban.

Kialakult gyakorlatunkhoz híven, most is lehetőséget biztosítottunk **további témajavaslatok** megírására. Erre ilyen levélválaszokat kaptunk:

„Az egyes korosztályok elhelyezkedési (megélhetési) és karrier gondjaival, és annak okaival célirányosan a kultúra területén.”

„A nyugdíjrendszer változásának irányáról, mi lenne a jó.”

„Jómúltkor már írtam pár ötletet, ezeket nem szeretném megismételni. Viszont hiányzik a kérdőív végéről egy "egyéb vélemény kifejtése" kérdés. Ami ha lenne, akkor ott megírhatnám, hogy egy nagy hülyeség a nyugdíjkorhatár emelés! Egy 65 éves pedagógus mennyire tudja fegyelmezni a diákokat? Egy 65 éves pénztáros, bolti eladó, mennyit tud állni a pult mögött, mennyit tud emelni, cipekedni? Egy 65 éves ember mennyire versenyképes a fiatalokkal szemben? Nekem ne mondja senki, hogy ugyanolyan a munkabírása, ugyanolyan gyorsan meg tudja tanulni a számítógépes programokat, stb, mint egy fiatal! És még folytathatnám a felsorolást Véleményem szerint inkább LEFELE kellene módosítani a nyugdíjkorhatárt 55-60 évre!

Azon kívül a másik észrevétel, hogy a kérdésekre adott válaszlehetőségek között nincsen negatív válasz, csak az igen - igen - nem tudom. Talán nem lehet más a véleménye a kérdőív kitöltőinek, csak az igen? Ez felháborító!”

„A közalkalmazotti bértábla. A háromévenkénti béremelés mértéke már "komolytalan" összeg.”

„Nem igazán motivált az ember, hogy további és további éveket dolgozzon. Csak az motivál, hogy a "gyenge" munkabér következménye a semmnyi nyugdíj. A nyugdíjkorhatár emelésével elég egyáltalán a 14 fizetési fokozat?”

A téma ajánlások egy részében folytatták a nyugdíjkorhatár emeléshez kapcsolódó gondolatmeneteiket, másokban pedig új témákat írtak körül. A kérdőívhez kapcsolódó kritikai megjegyzést nem tisztem kommentálni, de az összefoglaló olvasóinak javaslom, olvassák el figyelmesen a kérdések és a válaszok szövegét.

Összegzésként azt mondhatjuk, hogy a társadalom egészére káros, személyesen jórészt negatív hatású döntésnek látják a nyugdíjkorhatár felemelését. A megváltoztatására irányuló kezdeményezést indokoltnak látják, személyesen is támogathatónak gondolják.